

УДК 930.25(477):340.111.5

DOI: 10.31470/2518-7600-2018-6-45-6

LEGAL REGULATION OF INFORMATION ACTIVITIES OF THE STATE ARCHIVES OF UKRAINE

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ АРХІВІВ УКРАЇНИ

Ігор Довжук,

доктор історичних наук,

професор кафедри

документознавства

i.v.dovzhuk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-6941-6336>

ID: 0000-0001-6941-6336

ДВНЗ «Переяслав-

Хмельницький державний

педагогічний університет

імені Григорія Сковороди»,

м. Переяслав-Хмельницький,

вул. Сухомлинського, 30,

Київська обл., Україна, 08401

Ihor Dovzhuk,

Doctor of Historical Sciences,

Professor of Document Science

Department

i.v.dovzhuk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-6941-6336>

ID: 0000-0001-6941-6336

Pereiaslav-Khmelnytskyi

Hryhorii Skovoroda State

Pedagogical University, 30,

Sukhomlynskooho Str.,

Pereiaslav-Khmelnytskyi,

Kyiv region, Ukraine, 08401

ABSTRACT

The article deals with the issues of legal regulation of information activities of state archival institutions of Ukraine.

In our state there was a centralized hierarchically constructed system of state archival institutions with an extensive network of local and departmental archives. This system functioned as an independent industry with a governing body that had a fairly high status. The logistical, scientifically methodological, personnel and financial support as a whole allowed not only to carry out its tasks at that time, but also to develop to a certain extent.

The proclamation of the state sovereignty of Ukraine in August 1991 initiated the process of reforming the archival system. The most characteristic features of this process were democratization and decentralization. Archival information

becomes more open, access to it is expanded. And this, in turn, requires a legal settlement of all the constituent elements of the system of archival institutions, including the legal regulation of information activities of state archives.

Economic powers, social stability of the state largely depend on the level of skills of the population and the amount of information. Not accidentally, in the modern historical period, all civilized countries consider the priority goal of their development to preserve the spiritual heritage of the nation, enshrined in printed publications, manuscripts and other sources of information.

Keywords: *archives, democratization, decentralization, archival information, regulatory framework.*

Постановка проблеми. На зламі ХХ-ХХІ ст. відбувається значне піднесення інформаційного чинника. Інформація вже розглядається як важливий стратегічний ресурс. Інформаційна діяльність стає необхідною умовою для функціонування та розвитку як окремої особи, так і суспільства в цілому. Архівна справа, як складова сфери, що займається отриманням, зберіганням, переробленням інформації, здійснює посередницькі функції між утворювачами та споживачами ретроспективної документної інформації. У процесі виконання цих функцій архіви вступають у різнопланові відносини із суб'єктами права. Значимість суспільного продукту, що є об'єктом цих відносин, важко переоцінити.

Аналіз останніх досліджень. Дану проблематику так чи інакше розглядали у своїх працях Г. Боряк (Боряк, 2004), К. Новохатський (Новохатський, 2000, 2001, 2002, 2004, 2007), І. Матяш (Матяш&Климова, 2002) та інші науковці. Крім того, значний фактичний матеріал з проблеми міститься в нормативно-правових актах, що вийшли протягом досліджуваного періоду та регулюють питання інформаційної діяльності державних архівів України.

Мета цієї розвідки – розглянути процес правового регулювання інформаційної діяльності державних архівних установ України в умовах незалежності.

Виклад основного матеріалу. 24 серпня 1991 р. Верховна Рада України прийняла історичний документ виняткового значення для долі українського народу – Акт

проголошення незалежності України. Це дало поштовх процесу реформування архівної системи, якого так чекали українські архівісти. Важливими аспектами цього процесу стали демократизація та децентралізація. Архівна інформація стає більш доступною та відкритою. А це, у свою чергу, вимагає правового врегулювання всіх складових системи архівних установ, у т. ч. їхньої інформаційної діяльності.

Зазначимо, що Україна отримала незалежність, маючи розвинуту архівну систему. Її частка колишнього Державного архівного фонду СРСР становила більше 40 млн од. зб. різних документів. Для зберігання цих історичних джерел і роботи з ними існувала централізована система державних архівних установ. Фінансове, науково-методичне та кадрове забезпечення дозволяло не лише виконувати тогочасні завдання, а і певною мірою розвиватися (Новохатський, 2007: 80-84).

Саме на початку 90-х років постає необхідність у створенні нормативно-правової бази, що відповідає б тогочасним реаліям та поєднувалася із загальною системою законодавства України. Без цього не було можливості реформування і розвитку архівної справи. Україна мала встановити свою юрисдикцію над архівними документами, що перебували на її території. Необхідність їхнього державного захисту загострювалася «архівним бумом» – навалою в архіви бажаючих дізнатися правди про минуле, а масова ліквідація структур колишнього СРСР часто-густо залишала беззахайними накопичені ними документи. Треба було вирішувати проблеми власності, правонаступництва стосовно конкретних документальних комплексів і документів. Це і визначало першочергові завдання реформування архівної галузі. Зазначені базові питання діяльності архівів стали предметним наповненням перших законодавчих актів 90-х років, що стосувалися архівної справи. НАФ увів до правового поля всю цінну частину документальної спадщини, закріпивши за нею статус національного культурного надбання і складової частини світової історико-культурної спадщини. Це стало показником ставлення суспільства до архівів, усвідомлення їх як одного з націєутворюючих чинників (Христова&Бездрабко, 2002: 5-6).

Нормативну базу в галузі інформаційної діяльності державних архівів становлять Закони України, укази, розпорядження та доручення Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Укрдержархіву, нормативно-правові акти інших центральних органів виконавчої влади тощо (Боряк, 2004: 6).

Основу правової системи становить Конституція України, де викладено низку норм, що мають безпосереднє відношення до історико-культурної спадщини, архівно-документальної інформації, а відтак – і до діяльності архівів. Ці норми розглядаються в різних аспектах: як права і свободи людини (ст. 32, 34, 50), як обов'язок держави (ст. 11, 17, 54), як результат інтелектуальної, творчої діяльності людини й об'єкт права власності (ст. 41). Усі інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та мають відповідати їй. Так, у ст. 34 Конституції України задекларовано, що кожному громадянину гарантується право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку (Конституція України, 1996).

У жовтні 1992 р. ухвалено Закон України «Про інформацію», що встановлює загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захищає особу і суспільство від неправдивої інформації (Закон України, 1992).

Основні положення Закону України «Про інформацію» знайшли конкретизоване відображення в законодавчих актах про інформаційну діяльність, які мають більш конкретний видовий чи галузевий характер. До таких слід віднести Закони України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (1992 р.), «Про телебачення і радіомовлення» (1993 р.), «Про інформаційні агентства» (1995 р.), «Про

державну таємницю» (1994 р.), «Про авторське право і суміжні права» (1993 р.), «Про видавничу справу» (1997 р.), «Про рекламу» (1996 р.) тощо.

Зазначимо, що першим галузевим законодавчим актом став Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (Закон України, 1993), ухвалений 24 грудня 1993 р. Тут визначені правові принципи та організаційна система архівної справи в Україні. Враховуючи основне завдання – забезпечення збереженості та доступності документальної частини історико-культурної спадщини та інформаційних ресурсів, – передусім було визначено предметне коло законодавчого регулювання. Ним став НАФ України. Це поняття вперше закріплювалося в українській архівістиці та законодавстві. НАФ кваліфікувався як єдина цілісна категорія культури і права. Закон передбачав регулювання суспільних відносин навколо нього на єдиних засадах, незалежно від того, чиєю власністю є документи. Тому в Україні НАФ законодавчо не розподіляється на частини за формами власності (Закон України, 1992; Новохатський, 2002: 69).

Особливостями українського архівного закону є: визначення двоєдиної суті НАФ як складової частини не лише вітчизняної, але й світової культурної спадщини, а також урегулювання права власності на документи НАФ з визнанням рівності всіх форм власності й закріпленням верховного права українського народу на НАФ як загальнонаціональне надбання (Боряк, 2004: 6).

Закон України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» також регламентував питання щодо доступу до ретроспективної документної інформації. Закон став нормативно-правовою базою для реорганізації архівної справи в Україні, здійснення реформ на принципах деполітизації та демократизації, забезпечення захисту прав власників архівів та споживачів архівної інформації. Усі основні завдання, що поставили розробники першого архівного закону, в принципі вдалося досить кваліфіковано розв'язати.

Прийняття Конституції України у червні 1996 р. потребувало узгодження всієї чинної законодавчої бази. Суттєвих розходжень норм архівного закону з положеннями

Основного Закону не було виявлено, проте тодішній Головархів отримав доручення дещо уточнити й узгодити нормативно-правові акти архівної сфери. Першу редакцію проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» було схвалено у червні 1999 р. на засіданні колегії Головархіву і рекомендовано для подання на погодження із зацікавленими центральними органами виконавчої влади. Так, у погодженні цього законопроекту взяли участь Мінекономіки, МЗС, Мінкультури, Мінфін, Мін'юст, Держкомітет із питань розвитку підприємництва, Державна податкова адміністрація, Служба безпеки України, Ліцензійна палата. Після доопрацювання і проходження експертизи в юридичному департаменті Секретаріату Кабінету Міністрів України законопроект було розглянуто Урядовим комітетом соціального та гуманітарного розвитку, а 29 вересня 2000 р. уряд подав цей проект на розгляд до Верховної Ради. За результатами обговорення у парламентських комітетах із питань науки й освіти та з питань культури і духовності був рекомендований для розгляду в першому читанні на сьомій сесії Верховної Ради України (Новохатський, 2001).

У названому проекті посилено регулюючу роль держави в організації архівної справи, внесено уточнення до системи архівних установ, переглянуто процедуру експертизи цінності документів, додатково внесено положення щодо соціального захисту архівних працівників та інші зміни, що розширяли сферу застосування Закону і спрямовувалися на його повнішу реалізацію. У травні 2001 р. проект нової редакції Верховна Рада схвалила в першому читанні, а 13 грудня цього року – у цілому (Матяш&Климова, 2002: 567).

У Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» проголошено основний принцип організації архівної справи в Україні – загальнодоступність документів НАФ. Закон гарантує забезпечення доступу до архівних документів із моменту надходження їх до архівної установи й право користування цими документами всім громадянам України, іноземцям та особам без громадянства (Розділ V, ст. 15 «Доступ до

документів Національного архівного фонду»). Тимчасові обмеження в доступі пов'язані лише з необхідністю науково-технічного опрацювання, перевіркою наявності та стану або реставрацією документів, забезпеченням державної або іншої передбаченої законом таємниці, охороною законних прав та інтересів громадян (Розділ V, ст. 16 «Обмеження доступу до документів Національного архівного фонду, що належать державі, територіальним громадам»). Крім того, на вимогу власника, обмеження можуть встановлюватися на архівні документи, створені архівними підрозділами об'єднань громадян, релігійних організацій, а також підприємств, установ і організацій, заснованих на приватній формі власності (Розділ VI, ст. 17 «Обмеження доступу до документів Національного архівного фонду, що належать іншим власникам»). Доступ до приватних архівних зібрань регулюється розпорядженням власника, причому держава заохочує власників розширювати цей доступ (Розділ V, ст. 15 «Доступ до документів Національного архівного фонду») (Христова&Бездрабко, 2002: 5).

Отже, Закон став правовою основою проведення єдиної державної політики у сфері архівної справи. Серед пріоритетних напрямів цієї політики є забезпечення збереженості та доступності НАФ, його цілеспрямоване поповнення новими документами.

У подальшому було розроблено нормативно-методичні документи з архівної справи, які ґрунтувалися вже на новій законодавчій базі. Так, Колегією Державного комітету архівів України було схвалено Рішення «Про Основні правила роботи державних архівів України» (від 03.02.2004 р.). Цей документ регламентував основні питання діяльності провідних ланок загальної системи архівних установ України. Ухвалення Правил стало вагомим внеском у розбудову нормативно-правової бази у цій галузі, у подальше реформування архівної справи. За словами К. Новохатського, робота над Правилами спонукала визначитися з багатьох важливих питань архівної діяльності (Новохатський, 2004).

Одним із важливих напрямків інформаційної діяльності державних архівів України є забезпечення доступу суб'єктів

інформаційних відносин до архівних фондів, який регулюється законодавством України, а саме: законами України «Про культуру» (2010 р.), «Про інформацію» (1992 р.), «Про Національний архівний фонд і архівні установи».

У ст. 6 «Гарантії права на інформацію» розділу I Закону України «Про інформацію», зазначено, що право на інформацію забезпечується можливістю вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів. Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб (Закон України, 1992).

Гарантію доступу до архівних документів з моменту надходження їх до архівної установи й право користування документами НАФ усіх дієздатних громадян України забезпечує Закон України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» (Розділ V, ст. 15 «Доступ до документів Національного архівного фонду») (Закон України, 1993).

Потреба в науково-технічному опрацюванні або реставрації документів, охорона законних прав та інтересів громадян, забезпечення державної або іншої передбаченої законодавством таємниці можуть створювати тимчасові обмеження в доступі (Розділ V, ст. 16 «Обмеження доступу до документів Національного архівного фонду, що належать державі, територіальним громадам»). Крім того, обмеження можуть встановлюватися на архівні документи, створені об'єднаннями громадян, підприємств, установ і організацій, заснованих на колективній і приватній формі власності, на вимогу власника (Розділ V, ст. 17 «Обмеження доступу до документів Національного архівного фонду, що належать іншим власникам») (Закон України, 1993).

Користування документами в читальних залах державних архівів регулюється Порядком користування документами Національного архівного фонду України, що належать державі, територіальним громадам, затвердженим наказом Держкомархіву від 24 листопада 2005 р. (Про затвердження

«Порядку користування документами...», 2005), Порядок встановлює основні вимоги щодо організації доступу та використання документів загального користування НАФ. Важливу роль у регламентації доступу до документів НАФ відіграв Закон України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» (1991 р.) (Закон України, 1991), який було оновлено в редакції 2018 р. («Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» (Закон України, 2018)). Його норми значно, хоча й опосередковано, вплинули на соціально-значущу функцію сучасних архівів.

З переданням до державних архівів на режим необмеженого доступу всіх архівно-слідчих та кримінальних справ з установ колишнього КДБ УРСР, саме на архівну систему ліг весь тягар відповідальності за дотримання належного балансу між інтересами суспільства, що прагне розкрити всю правду про масштаби сталінських репресій 1930-1950-х рр., та інтересами осіб, які не завжди бажають широкого оприлюднення персональних матеріалів, зібраних каральними органами.

Отже, маємо серйозну колізію між двома декларованими правовими нормами: свободою на інформацію та захистом персональних даних. З цього випливає важлива, але відносно нова для українських архівістів роль «сторожів при брамі», яка, до того ж, ще дуже слабо виписана в сучасному українському законодавстві. З одного боку, ми наражаємося на небезпеку зловживань та свавілля, з іншого – підпадаємо під сувору критику тих самих науковців, журналістів, громадських діячів, які зацікавлені в оприлюдненні всієї без винятку інформації про політичні репресії минулого режиму (Боряк, 2004: 6).

За період з 1996 по 2000 р. фахівцями архівної справи було здійснено низку змін у нормативно-правовій базі. Так, розроблено положення про державні архівні установи, типові положення про експертні комісії, порядок ведення державного обліку документів НАФ, критерії і методику виявлення унікальних документальних пам'яток, порядок передавання до державних архівів України кіно-, фото-, фонодокументів, перелік типових документів із зазначенням строків їхнього зберігання, порядок надання платних послуг державними архівними установами тощо.

Слід підкреслити, що архівна справа є важливою складовою культурної та інформаційної сфери суспільства. Ця сфера охоплює низку питань, пов'язаних з пошуком, обліком, нагромадженням та збереженням архівних документів, а також із використанням і поширенням відомостей, що містяться в них. Тому з метою створення належних умов для зберігання та використання документів НАФ, сприяння інтеграції вітчизняної архівної справи в європейський та світовий інформаційний та науковий простір Постановою КМУ України від 15 вересня 1999 р. затверджено Програму збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 рр. (Постанова КМУ України № 1716, 1999), а в 2006 р. затверджено Державну програму розвитку архівної справи на 2006-2010 рр. (Постанова КМУ України № 92, 2006).

Крім того, важливим стало прийняття в 2007 р. Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» Тут містяться завдання, що безпосередньо стосуються архівної сфери, а саме: вимоги щодо створення загальнодержавних інформаційних систем, збереження культурної спадщини України шляхом її електронного документування, створення в електронній формі архівних фондів тощо (Закон України, 2007).

На думку К. Новохатського, архівному законодавству України в загальному вимірі наприкінці 90-х років можна було дати таку оцінку: «...існуюча правова база діяльності архівних установ доволі строката й далека від досконалості, що не являючи собою структурної збалансованої системи, є, скоріше, конгломератом залишків нормативних актів минулого, початкових спроб власного нормотворення, змішаного на романтизмі та добрих намірах, та першого доробку сучасної української архівістики. Неповнота, незавжди достатній професійний рівень, суперечливість, невідповідність окремих норм Основного Закону, неврахування інтересів усіх учасників процесів, що регулюються, незбалансованість з реальними можливостями – ці та інші вади загальної правової бази притаманні й системі нормативно-правових актів з архівної справи» (Новохатський, 2000).

Висновки. Отже, чинна профільна нормативно-правова база, що базується на архівному законодавстві 90-х років, сприяє ефективної інформаційної діяльності державних архівів України, а це є найкращим способом ґрунтовно довести, що архіви мають велику значущість як, насамперед, інформаційні установи, що вони відіграють значну роль в інформаційному просторі.

Розглянута проблематика має перспективи подальшого дослідження, передусім питань, пов'язаних з інформатизацією архівної справи в Україні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Боряк Г., Новохатський К. Модерне архівне законодавство України // Архіви України: науково-практичний журнал. 2004. № 3 (254). С. 4-10.

2. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254-к/96-вр> (дата звернення: 01.09.2018).

3. Нариси історії архівної справи в Україні: навч. посіб. для студ. іст. ф-тів вищ. навч. закл. / С. В. Абросимова, В. В. Бездрабко, В. В. Болдирев та ін.; за заг. ред. І. Матяш та К. Климової. К.: КМ Академія, 2002. 609 с.

4. Національний архівний фонд України: засоби інтелектуального доступу до документів: короткий довідник / Н. М. Христова, В. В. Бездрабко (упоряд.); Укр. НДІ арх. справи та документознав. К., 2002. 167 с.

5. Новохатський К. Гуманітарна місія архівів та реформування архівної справи в Україні // Архіви України. 2007. № 1-3. С. 79-85.

6. Новохатський К. Є. Архівне законодавство України (1991–2001) // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвідом. зб. наук. пр. К., 2002. Вип. 5: Архіви – складова інформаційних ресурсів суспільства. С. 67-74.

7. Новохатський К. Є. Про Основні правила роботи державних архівів України. 2004. URL: http://www.archives.gov.ua/Problems/Novohatskiy_2004.php (дата звернення: 30.09.2018).

8. Новохатський К. Є. Проект нової редакції архівного закону // Архіви України. 2001. № 3. URL: <http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/2001-3.php> (дата звернення: 30.09.2018).

9. Новохатський К. Є. Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази діяльності архівних установ // Архіви України. 2000. № 1-3. URL: <http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/2000-1-3-01.php> (дата звернення: 31.09.2018).

10. Про затвердження Державної програми розвитку архівної справи на 2006-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 92 від 01.02.2006 р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-n> (дата звернення: 01.09.2018).

11. Про затвердження Порядку користування документами Національного архівного фонду України, що належать державі та територіальним громадам: наказ № 139 Державного комітету архівів України від 24.11.2005 р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1473-05> (дата звернення: 01.09.2018).

12. Про затвердження Програми збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 1716 від 15.09.1999 р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1716-99-%EF> (дата звернення: 01.09.2018).

13. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 02.09.2018).

14. Про Національний архівний фонд і архівні установи: Закон України // Архіви України. 1992. № 1-3. С. 7-8.

15. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3814-XII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3814-12> (дата звернення: 02.09.2018).

16. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007

№ 537-V // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2007. № 12. Ст. 102.

17. Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років: Закон України від 13.03.2018 № 2325-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-12> (дата звернення: 03.09.2018).

18. Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні: Закон України від 17.04.1991 № 962-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 22. Ст. 262.

REFERENCES

1. Boriak, H., Novokhatskyi, K. (2004) *Moderne arkhivne zakonodavstvo Ukrainy* [Modern archival legislation of Ukraine]. *Arkhivy Ukrainy: naukovo-praktychnyi zhurnal*, 3 (254), 4-10 [in Ukrainian].

2. *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine]: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-VR // База даних «Законодавство України» / ВР України. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254-k/96-vr>.

3. Abrosymova, S. V., Bezdrabko, V. V., Boldyriev, V. V., Matiash, I. ed., Klymova, K. ed. (2002). *Narysy istorii arkhivnoi spravy v Ukraini* [Essays on the history of archival affairs in Ukraine]. Kiev. 2002. 609 [in Ukrainian].

4. Khrystova, N. M., Bezdrabko, V. V. (2002). *Natsionalnyi arkhivnyi fond Ukrainy: zasoby intelektualnoho dostupu do dokumentiv* [National Archival Fond of Ukraine: means of intellectual access to documents]: *korotkyi dovidnyk*. Ukr. NDI arkh. spravy ta dokumentozn. Kiev. 167 [in Ukrainian].

5. Novokhatskyi, K. (2007). *Humanitarna misiia arkhiviv ta reformuvannia arkhivnoi spravy v Ukraini* [Humanitarian archives mission and reform of archival affairs in Ukraine]. *Arkhivy Ukrainy*. 1-3. 79-85 [in Ukrainian].

6. Novokhatskyi, K. Ye. (2002). *Arkhivne zakonodavstvo Ukrainy (1991-2001)* [Archival legislation of Ukraine (1991-2001)]. *Arkhivnoznavstvo. Arkheohrafiia. Dzhereloznavstvo: mizhvidom. zb. nauk. pr.*, Kiev. 5: *Arkhivy – skladova informatsiinykh resursiv suspilstva*. 67-74 [in Ukrainian].

7. Novokhatskyi, K. Ye. (2004). *Pro Osnovni pravyla roboty derzhavnykh arkhiviv Ukrainy* [About the Basic Rules of the State Archives of Ukraine]. Retrieved from http://www.archives.gov.ua/Problems/Novohatskiy_2004.php [in Ukrainian].

8. Novokhatskyi, K. Ye. (2001). *Proekt novoi redaktsii arkhivnoho zakonu* [Draft new edition of the archival law]. Arkhivy Ukrainy. 3. Retrieved from <http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/2001-3.php> [in Ukrainian].

9. Novokhatskyi, K. Ye. (2000). *Shliakhy vdoskonalennia normatyvno-pravovoi bazy diialnosti arkhivnykh ustanov* [Ways of improvement of normative-legal base of activity of the archival institutions]. Arkhivy Ukrainy. 1-3. Retrieved from <http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/2000-1-3-01.php> [in Ukrainian].

10. *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy rozvytku arkhivnoi spravy na 2006-2010 roky* [On Approval of the State Program for Archival Affairs Development for 2006-2010]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 92 vid 01.02.2006 r. // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-n> [in Ukrainian].

11. *Pro zatverdzhennia Poriadku korystuvannia dokumentamy Natsionalnoho arkhivnoho fondu Ukrainy, shcho nalezhat derzhavi ta terytorialnym hromadam* [On approval of the procedure for using the documents of the National Archival Fond of Ukraine belonging to the state and territorial communities]: nakaz № 139 Derzhavnoho komitetu arkhiviv Ukrainy vid 24.11.2005 r. // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1473-05> [in Ukrainian].

12. *Pro zatverdzhennia Prohramy zberezhennia bibliotechnykh ta arkhivnykh fondiv na 2000-2005 roky* [On approval of the Program for the preservation of library and archival funds for 2000-2005]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1716 vid 15.09.1999 r. // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy»/ VR Ukrainy. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1716-99-%EF> [in Ukrainian].

13. *Pro informatsiiu* [About information]: Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 № 2657-XII // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> [in Ukrainian].

14. *Pro Natsionalnyi arkhivnyi fond i arkhivni ustanovy: Zakon Ukrainy* [The Law of Ukraine «On the National Archival Fond and Archival Institutions»: before the first reading] (1992). Arkhivy Ukrainy. 1-3. 7-8 [in Ukrainian].

15. *Pro Natsionalnyi arkhivnyi fond ta arkhivni ustanovy* [About the National Archival Fond and archival institutions]: Zakon Ukrainy vid 24 hrudnia 1993 r. № 3814-XII // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3814-12> [in Ukrainian].

16. *Pro osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007-2015 roky* [On the Basic Principles of the Information Society Development in Ukraine for 2007-2015] (2007): Zakon Ukrainy vid 09.01.2007 № 537-V // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 12. 102 [in Ukrainian].

17. *Pro rehabilitatsiiu zhertv represii komunistychnoho totalitarnoho rezhymu 1917-1991 rokiv* [On the rehabilitation of victims of repressions of the Communist totalitarian regime 1917-1991]: Zakon Ukrainy vid 13.03.2018 № 2325-VIII // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-12> [in Ukrainian].

18. *Pro rehabilitatsiiu zhertv politychnykh represii na Ukraini* [On rehabilitation of victims of political repressions in Ukraine] (1991): Zakon Ukrainy vid 17.04.1991 № 962-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 22. 262 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються питання правового регулювання інформаційної діяльності державних архівних установ України.

У нашій державі існувала централізована ієрархічно побудована система державних архівних установ з розгалуженою мережею місцевих і відомчих архівів. Ця система функціонувала як самостійна галузь з органом

управління, що мав досить високий статус. Матеріально-технічне, науково-методичне, кадрове та фінансове забезпечення в цілому дозволяло не лише виконувати тогочасні її завдання, а певною мірою і розвиватися

Проголошення державного суверенітету України у серпні 1991 р. дало початок процесу реформування архівної системи. Найбільш характерними рисами цього процесу стали демократизація та децентралізація. Архівна інформація стає більш відкритою, розширюється доступ до неї. А це, у свою чергу, вимагає правового врегулювання всіх складових елементів системи архівних установ, у тому числі правове регулювання інформаційної діяльності державних архівів.

Економічна могутність, соціальна стабільність держави великою мірою залежать від рівня кваліфікації населення та обсягу інформації. Невипадково у новітній історичний період усі цивілізовані країни пріоритетним завданням свого розвитку вважають збереження духовного надбання нації, закріпленого у друкованих виданнях, рукописах та інших джерелах інформації.

Ключові слова: архіви, демократизація, децентралізація, архівна інформація, нормативно-правова база.

АННОТАЦІЯ

В статті розглядаються питання правового регулювання інформаційної діяльності державних архівних установ України.

В нашій державі існувала централізована ієрархічно побудована система державних архівних установ з розгалуженою мережею місцевих і відомствених архівів. Ця система функціонувала як самостійна галузь з органом управління, який мав достатньо високий статус. Матеріально-технічне, науково-методичне, кадрове і фінансове забезпечення в цілому дозволяло не тільки виконувати тогочасні її завдання, а в певній мірі і розвиватися

Проголошення державного суверенітету України в серпні 1991 г. дало початок процесу реформування архівної системи. Найбільш характерними

чертами этого процесса стали демократизация и децентрализация. Архивная информация становится более открытой, расширяется доступ к ней. А это, в свою очередь, требует правового урегулирования всех составных элементов системы архивных учреждений, в том числе правового регулирования информационной деятельности государственных архивов.

Экономическое могущество, социальная стабильность государства во многом зависят от уровня квалификации населения и объема информации. Неслучайно в новейший исторический период все цивилизованные страны приоритетной задачей своего развития считают сохранение духовного наследия нации, закреплённого в печатных изданиях, рукописях и других источниках информации.

Ключевые слова: архивы, демократизация, децентрализация, архивная информация, нормативно-правовая база.

Надійшла до редакції: 11.09.2018 р.

Прийнята до друку: 17.11.2018 р.